

Integral Mission.

A New Paradigm for Latin American Pentecostals.

Miguel Alvarez. 251 sider, Oxford: Regnum Books, 2016

Denne boken spriker litt i ulike retninger. Hovedsaken er å gjøre rede for pentekostal misjonsforståelse i Latin-Amerika. Det krever at man ser det pentekostale i relasjon til det evangelikale og det økumeniske. Derfor gjennomgår Miguel Alvarez misjon i et Lausanne- og Genève-perspektiv. Især blir det økumeniske perspektivet stemoderlig behandlet – forfatteren rekker bare til Athen-konferansen for Commission on World Mission and Evangelism i 2005. Det nye misjonsdokument, *Together Towards Life* fra 2012, er ikke med. Heller ikke i noen særlig grad tar han opp *Cape Town Erklæringen* fra 2010. Samtidig er det klart at hans hovedpartner for pentekostal misjonstenkning er Lausanne, især den radikale delen av Lausanne (Rene Padilla, Samuel Escobar), som allerede i 1974 sa sterkt ifra i dialogen med kirkevekstfolkene fra Fuller (McGavran, Wagner, Winter).

Enda viktigere er det for Alvarez å drøfte relasjonene til romersk-katolsk tenkning i Latin-Amerika. Det gjelder især frigjøringssteologien, men i det hele tatt den femhundreårige katolske tradisjonen. De fleste pinsevenner er vokst opp i denne. Bruddet med katolsk tro bærer fortsatt med seg katolsk tankegods og katolske ritualer. Her er det spennende hvordan forfatteren henter frem katolsk naturlig teologi i relasjon til samfunn, politikk og kultur. I grunnen sier han ja til en slik teologi, dersom den tolkes og utmyntes i et pneumatologisk perspektiv: *Forskjellen er Helligånden og hans forvandlende kraft, som stort sett mangler i det katolske systemet.*

Alvarez' anliggende er å tegne konturene av en «integral mission» i pentekostalt perspektiv. Ordparet ble første gang brukt av Rene Padilla (1985, 2004). I andre kretser talte man om «holistic mission», men målet var også her å sammenholde evangelisering og sosialt ansvar/diakoni. Det handler dermed om den gamle striden

mellom fundamentalisme og social gospel – en strid som først i noen grad synes å være bilagt i dag, hvor både evangelikale og økumeniske missiologer taler om «integrert misjon». Alvarez' videre anliggende er dernest å utfordre en tradisjonell pentekostal evangelikal teologi i hans hjemland Honduras og i Latin-Amerika, i det hele tatt til på nye måter å ta på alvor at misjon også handler om sosialt ansvar, politikk, massemedier, menneskerettigheter, korrupsjon, etc. Dette krever teologisk nytenkning – en nytenkning som allerede er på vei, og det krever bevisstgjøring og utdanning. Det spennende her er at pinsevennene i Latin-Amerika ikke trenger å gå til de fattige. De hører hjemme blant de fattige og har dermed alle forutsetningen for å tenke nytt om samfunn og sosialt engasjement. Det krever at de frigjør seg fra nordamerikansk pentekostal innflytelse som tradisjonelt har fulgt skismaet mellom fundamentalisme og social gospel.

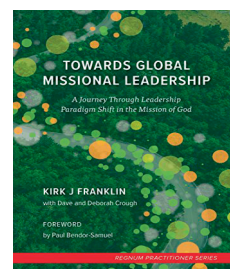
Som sagt synes jeg boken spriker noe. Det betyr at det blir mange gjentakelser og at man kunne ønske at forfatteren fulgte et hovedspor. Men hvis man er interessert i temaet integrert misjon og dertil i Latin Amerika, er dette en spennende bok.

Knud Jørgensen

Towards Global Missional Leadership. A Journey through Leadership Paradigm Shift in the Mission of God

Kirk J. Franklin. 188 sider, Oxford: Regnum Books International, 2017

Ledere innen globale kirkelige og misjonerende bevegelse utfordres i økende grad til å respondere på hvordan globalisering og liknende faktorer innvirker på misjon. Noen velger å modifisere eksisterende lederskapsmodeller, mens denne forfatteren utfordrer til å skifte spor innen globalt misjonalt lederskap. Boken har derfor til hensikt å kaste lys over en rekke nøkkelementer innen et globalt lederskap.

Forfatterens utgangspunkt er, som antydning i tittelen, *Missio Dei*. Her finner han paradigmeskiftet i misjon, og dette samme skifte tar han dernest med inn i en ny og annerledes lederforståelse. Underveis henter han illustrasjoner og eksempler fra sin egen sammenheng som sjef for Wycliffe Global Alliance, hvor han har prøvd ut sine nye tanker og modeller.

Boken omfatter kapitler om globalisering/glokalisering, polysentrisme, lederskap/vennskap/fellesskap og sjenerøsitet i ånd og praksis. Her er ikke så mye nytt dersom man allerede kjenner nyere missiologi og lederskapslitteratur.

Bortsett fra et spennende kapittel om «reflective practitioners». Uttrykket er hentet fra William Taylor, den forhenværende leder for misjon innen World Evangelical Alliance. Taylor definerer begrepet slik:

The reflective practitioners are women and men of both action and study; rooted in the Word of God and the Church of Christ; passionately obedient to the fullness of the Great Commandment and Great Commission; globalized in their perspective; yet faithful citizens of their own cultures. Such people cover the spectrum from younger to older, more or less experienced, who combine body and mind in their passion for God and his world (s. 94f).

Å kombinere praksis og refleksjon er generelt viktig. Enda viktigere er det i arbeidet på å bygge arbeidsfellesskap og vennskap på tvers av nord-sørgrensener slik det i dag forsøkes innen ulike misjonssammenhenger. Her kan det lett bli vestlig teori og teologi som ikke lytter til erfaringer og verdier fra Sør. Er det her noe viktig for norsk misjon? Det er et behov for å utvikle/utruste personer som:

- Er rotfestet i Guds ord og Kristi kirke
- Har en sterk bevissthet om globale prosesser
- Demonstrerer en evne til å integrere handling og studier – praksis og refleksjon.
- Ser disse perspektiver i et åndelig perspektiv hvor man spør etter «tidens tegn».

Det kan handle om å skape et kreativt rom i hverdag og arbeidsfellesskap – inklusive lese bøker, gå tur, lytte til musikk, lære seg «the art of withdrawal-return». Å være engasjert i misjon uten konstant refleksjon er ikke bare ineffektivt, men direkte destruktiv.

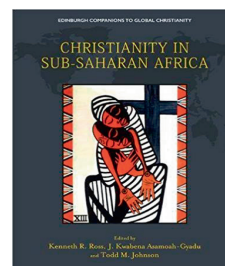
For å utruste hverandre kan det være man skulle tenke seg en eller annen form for prosess hvor «missiologer» og «praktikere» deler kunnskap, ferdigheter, erfaringer på tvers av academia og praksis; jevnlig møter i mindre grupper hvor man drøfter utvalgte emner over tid. Ikke bare ad hoc samtaler: Hvordan utvikle et fellesskap av «reflective practitioners» som over tid jobber med sentrale tema?

Knud Jørgensen

Christianity in Sub-Saharan Africa.

Kenneth R. Ross, J. Kwabena Asamoah-Gyadu og Todd M. Johnson (eds.). 538 sider, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017

Dette er første bind i en ny stor serie, *Edinburgh Companions to Global Christianity*. Serien bygger på og følger opp *Atlas of Global Christianity 1910-2010*, som ble publisert i forbindelse med feiringen i 2010 av hundreåret for Edinburgh 1910. Serien er tenkt å omfatte ti bind som gjennomgår land for land i alle kontinenter, og som ikke bare beskriver de ulike landene, men også analyserer regionale og kontinentale trender. Her kombineres landkart, demografiske oversikter og grafiske fremstillinger med essays om hovedtemaer i relasjon til hvert kontinent. Det er således tale om et meget ambisiøst prosjekt hvor det samarbeides med World Christian Database (Todd M. Johnson) ved Center for the Study of Global Christianity ved Gordon-Conwell Theological Seminary i USA. Hvert bind vil ha 30-40 bidragsyttere fra pågjeldende kontinent.

Det første bindet handler om kristendom sør for Sahara. Temaet behandles fra fire synsvinkler eller perspektiver. Det første perspektivet er statistisk informasjon om hvert land – hvor mange kristne, hvor stor vekst de siste årtier, kristne tradisjoner/konfesjoner. Her er mye å hente og forbauses over, især den enorme veksten blant pinsevenner og karismatikere siden 1970. I dag utgjør de 21 % av alle kristne sør for Sahara (202 millioner. 1970: 7 %, 19 millioner). I dag er det 565 millioner (59 %) kristne i regionen, i 2050 forventes dette tallet å øke til 1.3 milliarder, især på grunn av befolkningsveksten. 29 % av befolkningen er muslimer og bare 10 % tilhører tradisjonell afrikansk religion.

Det andre perspektivet tar for seg hvert av de 51 land sør for Sahara. Kapitlene er skrevet av lokale forfattere. De er noe ujevne i stil og i kvalitet. Man kan med rette sette spørsmålsteget en del steder dersom man er godt kjent med pågjeldende land fra før. Noe vil handle om ulike syn,

mens det andre steder kan være svakheter i bakgrunn og analyse. Generelt får man god og oppdatert informasjon. Seksjonen innledes for øvrig med et glimrende oversiktskapittel (*Christianity in Sub-Saharan Africa*), skrevet av en av bokens hovedredaktører (Asamoah-Gyadu). Her fremheves især afrikanernes egen hovedrolle i å spre kristentroen; misjonærenes rolle er ofte blitt overdrevet. Kristentroen begynte som en ikke-vestlig religion. Innledningskapitlet tar videre for seg tiden etter Edinburgh 1910 (hvor man som bekjent ikke anså afrikanere for tilstrekkelig siviliserte til å bli kristne), fremveksten av de mange uavhengige kirker (African Independent eller Indigeneous eller Instituted Churches, AIC), eksplosjonen av pinsevenner, det afrikanske verdensbilde, migrasjon, ekklesiologiske spenningsfelter (inklusive homoseksualitet) og *Future of Christianity in Sub-Saharan Africa*, forfattet av Mercy Amba Oduyoye fra Ghana (tidligere visegeneralsekretær i Kirkenes Verdensråd).

Det tredje perspektivet gjennomgår de viktigste ekklesiologiske tradisjoner (katolsk, anglikansk, protestantisk, AIC, ortodoks, pentekostal, evangelisk). Her savner jeg et kapittel om lutherske kirker. I det hele tatt kan boken både her og ellers kritiseres for å være for påvirket av anglofon/anglikansk tenkning. Hvorfor et helt kapittel om anglikanske kirker, men ikke kapitler om presbyterianske, reformerte og lutherske? Her er det noen lakuner i redaktørens kjennskap til andre deler av Afrika (Etioopia, Tanzania, Namibia, Madagaskar, Kamerun. Lutherske kirker omtales nesten ikke, hvilket er kritikkverdig når vi vet at alene Mekane Yesus-kirken har mer enn 8 millioner medlemmer). Ikke minst kapitlet om protestanter bør oppgraderes betraktelig.

Siste perspektiv behandler elleve sentrale emner på

tvers av konfesjoner og geografi: Tro og kultur, gudstjeneste og spiritualitet, teologi, den sosiale og politiske konteksten, misjon og evangelisering, kjønn (gender), religionsfrihet, interreligiøse relasjoner, Bibelen i afrikansk kristentro, det ondes antropologi og migrasjon. Også her er behandlingen noe ujevn og stilen varierer lovlig mye. F.eks. er migrasjonskapitlet skrevet i en akademisk stil som de fleste afrikanere ville stusse på, og kapitlet om *The Anthropology of Evil* er altfor fokusert på demonutdrivelse/helbredelse/pentekostale kirker.

Hovedinntrykket er imidlertid at vi her har å gjøre med første bind i en stor og viktig serie om kristentroen i det 21. århundre. Boken bør brukes i relevant undervisning, enten i sin helhet eller i form av enkeltkapitler om spesifikke emner. Og boken bør finnes i alle biblioteker hvor det undervises i global kristentro.

Knud Jørgensen

Alf B. Oftestad, Kirke – Fellesskap – Omsorg. Diakonien historie IV

*Fra 1800 til begynnelsen av 2000 tallet. Med vekt på Norden.
Diakonien ved et veiskille, 482 sider, Oslo: Luther Forlag, 2017.*

En liknende samlet fremstilling av diakoniens historie finnes ikke i norsk eller nordisk sammenheng. Denne boken er avslutningen på et firebindsverk som tar for seg hele diakoniens historie. Første bind omhandler urmenigheten til og med middelalderen; bind II og III tok for seg diakonien i reformasjonstiden, ortodoksien, pietismen og opplysningstiden, også i Norden. Bind IV behandler diakonien på 1800-tallet frem til vår tid og dens fornyelse i Norden, med bakgrunn i vekkelsene og den sosiale oppvåkning i Europa.

Forfatteren av dette storverk, Alf B. Oftestad er et stort og varmt menneske som både kan skrive akademisk historie og snakke enkelt om diakoni: «Din neste er den som krysser dine planer», sier han i et portrettintervju med Vårt Land (II. april 2018). Han har undervist ved Diakonhjemmets Høgskolesenter (nå VID) og ved Høgskolen Diakonova. Han har skrevet og forsket og forelest, også i Baltikum, Kina, Indonesia, Brasil og Botswana. Flere av hans bøker er oversatt, også til kinesisk.

Med bakgrunn i en kort prinsipiell innledning behandler bind IV et forandret samfunn fra modernitetens gjennombrudd og materialistisk filosofi og samfunnsanalyse med særlig fokus på diakoniens fornyelse under vekkelsesbevegelsene. Vi får således en grundig gjennomgang av både kontinental (især tysk) og angelsak-sisk diakonal tenkning, inklusive en redegjørelse for menighetsdiakoni, kvinnelig og mannlig diakoni frem til Indremisjonens fremvekst.

Det neste hovedavsnitt gir en bred oversikt og diakoni i Norden. For meg var det især spennende å følge utviklingen i Danmark via de store institusjoner (Diakonissess-tiftelsen, Sankt Lukas-stiftelsen, Kolonien Filadelfia) helt frem til dagens soknemedhjelpere. Selv ikke danske forfattere har skrevet så fyllestgjørende om denne perioden.

Avsnittet om norsk diakoni helt fra Hans Nielsen Hauge er av særlig interesse for oss i en norsk sammenheng. Her møter vi Eilert Sundt, diakonissene, Indremisjonen, Lovisenberg, Menighetssøsterhjemmet (Diakonova), Diakonhjemmet og Kirkens Bymisjon – og ikke minst en grundig redegjørelse for diakoniens tilpassing til velferdsstaten – en tilpassing som Oftestad har viktige kritiske kommentarer til. I nevnte intervju med Vårt Land legger han vekt på at diakonien skal være annerledes: «den skal være en motkultur – et kristent fellesskap, som skal 'omslutte'. En motkultur i et samfunn som er preget av individualisme og materialisme. Den skal bygge på et rett forhold til Gud og et rett forhold til hverandre». Disse synspunkter og holdninger merkes især i Oftestads oppsummeringer (s. 322-327 og 414-418). 'Tilpasning' er et vanskelig prosjekt.

Historien omfatter også et viktig avsnitt om misjon og diakonia som også tar for seg problemfeltet kolonialisering og økumenisk samarbeid. Oftestad taler her med rette om en 'misjonssekularisert diakoni' som vi sliter med i dag.

Siste kapittel (IV) handler om fornyelse av diakoniatet i kirkene, inklusive lutherske, metodistkirker og Frelsesarmeen. Også her får vi en utfordrende oppsummering og et viktig konkluderende kapittel. Nesten femtenhundre sider om diakoni fordelt på fire store bind. Imponerende og meget ryddig. Oftestads storverk er svært viktig i en tid hvor diakoni som uttrykk for evangeliet blir helt sentralt.

Knud Jørgensen

Sharing Good News: Handbook on Evangelism in Europe

Gerrit Noort, Kyriaki Avtzi og Stefan Paas (red), *Sharing Good News: Handbook on Evangelism in Europe, Genève: WCC Publications, 2017, 342 sider*

Bogen *Sharing Good News* er blevet udarbejdet på baggrund af et initiativ af *Commission on World Mission and Evangelism* i Kirkernes Verdensråd, hvor man har fokuseret på evangelisation i en europæisk kontekst de seneste år. Kirkernes Verdensråd har traditionelt haft et stærkt fokus på fred, retfærdighed og forsoning, mens man har været mindre optaget af evangelisation. Ofte er det således anført, at økumeniske kristne har spurgt evangelikale kristne *græder I over social uretfærdighed*, mens evangelikale omvendt har spurgt økumeniske kristne *græder I over fortabte sjæle*. De seneste halvtreds år er der dog sket en ganske markant udvikling i den økumeniske bevægelse. Denne bog dokumenterer dette. Den anfører slet og ret, at der i dag eksisterer en ny interesse i evangelisation i den økumeniske bevægelse (se side xxi). Dette bør anerkendes – også af evangelikale teologer, som meget ofte inviteres med på konferencer arrangeret af Kirkernes Verdensråd.

Sharing Good News er redigeret af Gerrit Noort, en protestantisk teolog, som er generalsekretær for Det Hollandske Missionsråd og tilknyttet Theologische Universiteit Kampen, Kyriaki Avtzi, en ortodoks teolog, som er ansat som *programme executive for evangelism* i Kirkernes Verdensråd, og endelig af Stefan Paas, en protestantisk teolog, som er ansat som professor i missiologi ved Vrije Universiteit in Amsterdam og Theologische Universiteit Kampen. Bogen er opdelt i fire hovedsektioner: *Evangelism and Its Context in Europe*, *Evangelism and Theological Perspectives*, *Evangelism and Its Practice* og *Evangelism as Church Transformation*. Seksten personer har i alt bidraget til bogen.

Bogen rummer en fin åbningsartikel af den tyske teolog Martin Reppenhagen om evangelisation i bibelsk teologi samt nyere samtidig teologi. Bogen anlægger et økumenisk perspektiv på evangelisation og rummer således bidrag af katolske, ortodokse og protestanti-

ske teologer. Desuden advokerer den for et holistisk perspektiv på evangelisering, og evangelisation sammenholdes således igen og igen med diakoni i bogen. Endvidere rummer bogen konkrete eksempler på evangelisation i Europa. Endelig præsenterer bogen et europæisk perspektiv på evangelisation, og den rummer således nyttige refleksioner over evangelisation på et gammelt kristent kontinent.

Lad mig nævne en svaghed og en styrke ved bogen. Først en svaghed. Nogle andre redaktionelle valg kunne have gjort bogen mere enkel og klar i sin fremstillingsform. Bogen er en antologi, men indholdsfortegnelsen fremstiller den snarere, som var den en monografi, og alligevel er de forskellige hoveddele ikke redigeret på samme vis. Bogen vil også både fremstå som en akademisk bog med artikler, som kan anvendes som pensumlitteratur på uddannelsesinstitutioner, og som en ressourcekilde med bidrag, som vil kunne tjene som inspiration for kristne menigheder af i dag. Jeg ser ikke et modsætningsforhold mellem akademisk og pastoral teologi, men man kunne med fordel have rindyrket den akademiske genre og eksempelvis have kaldt bogen for en lærebog fremfor en håndbog. Dernæst en styrke ved bogen. Den engelske missiolog Leslie Newbiggin betonedede i flere årtier og i adskillige bøger behovet for udviklingen af en missiologi for Europa. Det kan undre, hvor lidt opmærksomhed dette vigtige emne er blevet forundt af europæiske missiologer. Dette faktum, at bogen tager dette vigtige emne op, gør den kærkommen og vigtig. Antologien er et markant bidrag til en revitalisering af evangelisation i en europæisk kontekst.

Jeppe Bach Nikolajsen, lektor og professor II

